

Harimati.

Studija k problemu prvobitnih Hrvatov.

Niko Županić.

STEPHANUS BYZANTINUS, ki je živel in pisal v začetku VII. stoletja po Kr., nam je ohranil v svojem geografskem leksikonu *Ἐθνικά* marsikatero etnološko drobtino iz davnine. Tako naletimo pri njem tudi na narod *Harimati*, ki je po Štefanu iz Bizanca imel živeti ob Črnem morju. Nam se zdi, da se lahko pod tem imenom skrivajo prvobitni Hrvati, ki bi se bili po alarodijskih glasoslovnih pravilih lahko imenovali tudi Harivati. Ta okolnost in zlasti geografski položaj domovine Harimatov v Kavkaziji navaja na misel, da se pod tem imenom morda res skrivajo prvobitni Hrvati.

Z gotovostjo se hrvatsko ime prvokrat omenja v napisih v grškem mestu (koloniji) Tanaisu (danes Azov) ob izlivu reke Dona v Azovsko morje (Maeotis), v nekdanji Azijski Sarmatiji. To sta bili dve osebni ali rodbinski imeni, vrezani v kamen v II. in III. stoletju po Kristu: *ΧΟΡΥΛΘΟΣ* in *ΧΟΡΟΛΘΟΣ*. Na osnovi tega smo trdili,¹ da so nositelji teh imen ali pa njihovi predniki morali biti hrvatskega pokoljenja in priti v helenski Tanais iz ozemlja Hrvatov. Enako je danes med Slovenci vse polno rodbinskih imen Hrvat, Hrovat, Hrovatin (Chrobatin), kar dokazuje, da so bili njihovi predniki Hrvati, ki so prišli iz Hrvatskega med Slovence. Enake primere smo navedli tudi iz Azijske Sarmatije, kateri je pripadala tudi severna Kavkazija: *ΚΟΝΑΨΟΣ ΠΑΠΑ* pripadnik Ptolemejevih Konapsenov; *ΝΑΒΑΖΟΣ* pripadnik Plinijevih transmeotskih Nevazov; *ΑΣΠΟΥΡΓΙΟΣ* človek po pokoljenju izhajajoč iz plemena Aspurgianov na dolnjem Kubabu; *ΘΑΤΗΣ* najbrž rodod iz plemena meotskih Tatov na dolnji kubanski liniji. Analogno tem primerom se more predpostaviti v Severni Kavkaziji pleme prvobitnih Hrvatov, četudi do sedaj ni najden zgodovinski vir za lokalizovanje njihove postojbine. To trditi smo tembolj opravičeni, ker smo

¹ N. Županić, Prvobitni Hrvati. (Zbornik kralja Tomislava. Posebna djela Jugoslovenske Akademije znanosti i umjetnosti, knj. XVII, str. 291—296.) Zagreb 1925.

s pomočjo Plinija in Ptolemeja našli sledove prvobitnim Srbom, Antom in Čehom v kotu izmed istočne obrežne linije Azovskega morja in grebena severozapadnega dela Kavkaškega gorovja.² Dalje smo izrazili mišljenje, da so prvobitni Srbi po etimološkem značaju svojega imena alarodski Kavkazci kakor tudi njihovi najbližji sosede Anti in Čehi (Cissi, Zigae, Scizi, Chisoe i. t. d.), katere se smatra za Čerkese. Izgleda, da so se ti narodi kesneje obrnili proti zapadu in se širili od dolnjega Dona proti Dněpru, Dnjestru in vstočnemu loku Karpatov. Duhoviti poleoetnolog, Viljem Tomaschek trdi³ naravnost, da so Hrvati in Srbi predstavljali dve antski plemeni, ki sta se pod pritiskom Avarov in Bolgarov preselili v VI. stoletju po Kr. v Ilirik. V. Tomaschek seveda ni razlikoval prvobitnih od poslovanjenih Hrvatov in Srbov.

Tako govore mnoge okolnosti za to, da so morali v stari dobi Hrvati prebivati v Kavkaziji in to nekje v bližini Srbov, Antov in Čehov, samo se jih ni do sedaj izsledilo v nobenem zgodovinskem izvoru. Kakor pa smo že omenili, bi pa Harimati, o katerih poroča Štefan iz Bizanca, vendar utegnili pomeniti Hrvate, in sicer zato, ker bomo jezikovno dokazali, da je mesto *Χαριμάται* moglo stati *Χαριβάται*, drugo, ker izvori postavljajo Harimate v sosedstvo onih plemen, ki so bila sosedna Srbom. Ti mejaši so bili Čerkesi, Heniohi in Koraksi, vse narodi v področju severozapadnega Kavkaza in v oblasti istočnega Ponta.

Štefan iz Bizanca,⁴ ki je črpal poročila o kavkaških narodih iz Palaifatososa in Helanikosa, je za svojo osebo samo pripomnil o Harimatih, da so bili pontski narod: *Χαριμάται, ἔθνος πρὸς τῷ Πόντῳ Παλαϊφάτος ἐν ἑβδόμῳ Κερκεταίων ἔχονται Μόσχοι καὶ Χαριμάται τοῦ Παρθενίου κρατοῦσιν εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον. Καὶ Ἑλληνικός ἐν κτίσειν ἔθνῶν καὶ πόλεων. Κερκεταίων δ' ἄνω οἰκοῦσι Μόσχοι καὶ Χαριμάται, κάτω δ' Ἑνίοχοι, ἄνω δὲ Κοραξοί.* Po pisatelju Palaifatososu bi bili Harimati morali bivati kot sosede Moshov in Kerketov (Čerkesov) ob reki Partenios tam do Črnega morja. Samo škoda da se ne ve, kje je tekla reka Partenios, ker bi drugače mogli Harimatom natančneje do-

² N. Županić, Srbi Plinija i Ptolemeja. Pitanje prve pojave Srba na svetskoj pozornici sa historijskog, geografskog i etnološkog stanovišta. (Preštampano iz „Зборник радова посвећен Јовану Цвијићу поводом тридесетпетгодишњице научног рада од пријатеља и сарадника“, str. 10, 23.) Beograd 1924.

³ W. Tomaschek, Antai. (Pauly-Wissowa. Real-Enzyklopädie der klassischen Altertumswissenschaft, I, 2338.) Stuttgart 1894.

⁴ STEPHANUS BYZANTINUS cum adnotationibus L. Holstenii, A. Berkelii et Th. de Pinedo. Vol. I, pag. 460. Cum G. Dindorfii praefatione. (Libraria Kueniana.) Lipsiae MDCCCXXV.

ločiti bivališča. V. Tomaschek je mislil⁵ na identifikovanje Parteniosa z reko Pordanis (danes Furtuna), ali mu to ne gre v sklad z bivališčem Čerkesov. — Da omenimo še nekaj besed o pisatelju Palaifatu! Ta je znan v grški literarni zgodovini kot avtor spisa *Περὶ ἀπιστων*, ki na racijonalističen način pojasnjuje stare mite. Nekateri klasični filologi mislijo, da znači ime *Palaifatos* pseudonim in da je njegov nosilec živel za časa vlade perzijskega kralja Artakserksesa III. „Ohosa“, torej okolo sredine IV. stoletja pred Kr. Drugi so zopet mnenja, da je Palaifatos identičen z avtorjem dela *ΤΡΩΙΚΑ*. Slavni izdajatelj in razlagatelj fragmentov grških zgodovinarjev, C. Müller, je izdal ostanek tega dela direktno pod avtorstvom Palaifatosa Abydenosa:⁶ *ΤΡΩΙΚΑ* e libro septimo: Steph. Byz.: *Χαριμάται, ἔθνος πρὸς τῷ Πόντῳ· Παλαίφατος ἐν ἐβδόμῳ Τρωικῆς* (l. *Τρωικῶν* aut supple *περιεγρήσεως*). „*Κερκεταίων ἔχονται Μοσχοὶ καὶ Χαριμάται ἰοὶ τοῦ Παρθενίου κρατοῦσιν εἰς τὸν Εὐξείνων πόντον.*“ C. Müller komentira in pojasnjuje to mesto na sledeči način: „Holstenius scrib. proposuit *Κερκεταῖοι, ὄν;* ego supplevi *ὄν* post *Χαριμάται*. Neque tamen sic persanatus locus. Num quid sibi volunt sequentia? De Parthenio Bythinae fluvio cogitari nequit; ac si posset, vel sic tamen grammatica verborum ratio laboraret. Moschi et Charimatae, quum supra Cercetas septentrionem versus habitent, eo loci degunt, ubi palus Maeotis in Pontum Euxinum infunditur. Quare sententiam loci nostri fuisse hanc puto: *οἱ ἐκ τῆς παραλλίας κρατοῦσιν τῶν εἰς τὸν Εὐξείνων πόντον πλεοντων.*“

Tako bi torej na osnovi C. Müller-jevega tolmačenja Palaifata morali iskati bivališča Harimatov nekje na Tamanskem polotoku, kjer se reka Kuban izliva v Azovsko morje (Palus Maeotis). Tu bi prišli v stik s plemenom, ki jih je navel Plinij⁷ za I. stoletje po Kr. na terenu izmed Kimerijskega Bospora in ustja Dona: A Cimmerico accolunt Maeotici, Vali, Serbi, Serrei, Scizi, Gnissi. dein Tanain omnem gemino ore influentem incolunt Sarmatae, Medorum, ut ferunt, suboles, et ipsi in multa genera divisi.

Preidimo k starejšemu izvoru o Harimatih, k *Helaniku* iz Lezbosa, ki je bil rojen v prvi četrti V. stoletja pred Kr. in je zapisal mnoge stvari iz helenske preteklosti od najstarejših časov do 423. pred Kr.

⁵ W. Tomaschek, Charimatai. (Pauly-Wissowa, Real-Enzyklopädie, III, 2143.) Stuttgart 1899.

⁶ FRAGMENTA HISTORICORUM GRAECORUM, Collegit, disposuit, notis et prolegomenis illustravit, indicibus instruxit Carolus Müllerus, volumen II, pag. 238. Parisiis MDCCCXLVIII.

⁷ C. PLINII SECUNDI, Naturalis historiae, VI, 19. (Edidit C. Mayhoff, vol. I, libri I—VI. In aedibus B. G. Teubneri.) Lipsiae MCMVI.

Hellanicus nam v nekem od Štefana iz Bizanca ohranjenem odlomku iz dela *ΚΤΙΣΕΙΣ* (de gentium et urbium originibus) sporoča⁸ o geografski legi selišč Harimatov: *Κερκεταίων δ' ἔνω οἰκοῦσι Μόσχοι καὶ Χαριμάται, κάτω δ' Ἠνίοχοι, ἔνω δὲ Κοραῖοι.* Po Helaniku bi torej Harimati imeli stanovati iznad Čerkesov (*Κερκεταῖοι*).

Važno je torej najprej dognati, kje je ležala čerkeska domovina v V. stoletju pred Kr. Najbolji odgovor na to bo dal logograf *Skylax* iz Kariande v Kariji, ki je tik pred perzijsko-skitsko vojno po volji kralja Darija objadral Arabijo in del Indije in nam je zapustil opis mnogih morskih obrežij in tamošnjih narodov ter plemen. V *Skilakovem* periplu⁹ imamo navedene tudi narode na istočnem obrežju Črnega in Azovskega morja, in sicer po redu od severa proti jugu: *Savromati*. Na oni strani Tanaisa (Dona) je ležala Azija in prvi ki so tam stanovali do Meotskega morja so bili *Savromati*. Njim so vladale žene: *ΣΑΥΡΟΜΑΤΑΙ. Ἀπὸ Τανάιδος δὲ ποταμοῦ ἔρχεται ἡ Ἀσία, καὶ πρῶτον ἔθνος αὐτῆς ἐστὶν ἐν τῷ Πόντῳ Σαυρομάται Σαυροματῶν δὲ ἐστὶν ἔθνος γυναικοκρατούμενον.*

Meoti, ki so mejaši ženam podložnih (sc. *Savromatov*): *ΜΑΙΩΤΑΙ. Τῶν γυναικοκρατουμένων ἔχονται Μαιῶται.*

Sindi. Meočanom sledi narod *Sindov*, ki so razširjeni tudi zunaj močvirja. Na njihovi zemlji se nahajajo mesta: *Fanagorovo* mesto (*Fanagorija*), *Kepi*, *Sindijski* pristan in *Patus*: *ΣΙΝΑΙΟΙ. Μετὰ δὲ Μαιώτας Σινδοὶ ἔθνος διήκουσι γὰρ οὗτοι ἐς τὸ ἔξω τῆς λιμνῆς καὶ εἰσὶν πόλεις ἐν αὐτοῖς Ἑλληνίδες αἰδεῖ Φαναγόρον πόλις, Κηποι, Σινδικὸς λιμὴν, Πάτους.*

Kerketi (*Čerkesi*) so stanovali iza *Sindijskega* pristanišča: *ΚΕΡΚΕΤΑΙ. Μετὰ δὲ Σινδικὸν λιμένα Κερκεταὶ ἔθνος.*

Toreti so sledili *Čerkesom* in na njihovi zemlji se je nahajalo helensko mesto *Torikos* s pristaniščem: *ΙΤΟΡΕΤΑΙ. Μετὰ δὲ Κερκετας Τορέτας ἔθνος καὶ πόλις Ἑλληνὶς Τορικὸς καὶ λιμὴν.*

Ahajci so bivali izza *Toretov*: *ΑΧΑΙΟΙ. Μετὰ δὲ Τορέτας Ἀχαιοὶ ἔθνος.*

Henijohi so sledili *Ahajcem*: *ἨΝΙΟΧΟΙ. Μετὰ δὲ Ἀχαιοὺς Ἠνιοχοὶ ἔθνος.*

Koraksi pridejo za *Henijohi* na vrsto: *ΚΟΡΑΞΟΙ. Μετὰ δὲ Ἠνιόχους Κοραῖοι ἔθνος.*

⁸ HELLANICI FRAGMENTA, 109. (Fragmenta historicorum graecorum, edidit C. Müller, vol. I, pag. 59.) Parisiis MDCCCLXXXV.

⁹ SCYLACIS CARYANDENSIS periplus, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81. (Geographi graeci minores. E codicibus recognovit C. Müllerus. Vol. I pag. 59—61.) Parisiis MDCCCLXXXII.

Narod Kolike sledi Koraksom: ΚΟΛΙΚΗ. Μετὰ δὲ Κοραξοῦς Κολικὴ ἔθνος.

Melanhleni pridejo na vrsto za narodom Kolike in na njihovem ozemlju tečejo reke Metatoris in Egipius: ΜΕΛΛΙΓΧΛΑΙΝΟΙ. Μετὰ δὲ Κολικὴν Μελλάγγλαινοι ἔθνος, καὶ ποταμὸς ἐν αὐτοῖς Μετάτωρις καὶ Αἰγίπιος ποταμὸς.

Geloni sledijo Melanhlenom: ΓΕΛΩΝΕΣ. Μετὰ δὲ Μελαγγλαῖνας Γέλωνες.

Kolhi pridejo na vrsto po teh (sc. Gelonih) in v njihovi zemlji leži mesto Dioskuris, dalje helensko mesto Gienus ter reka istega imena, dalje reka in mesto Fazis i. t. d.: ΚΟΛΧΟΙ. Μετὰ δὲ τούτους Κόλχοι ἔθνος καὶ Διοσκουρίς πόλις καὶ Γυηρὸς πόλις Ἑλληνίς καὶ Γυηρὸς ποταμὸς καὶ Χερόβιος ποταμὸς, Χόρσος ποταμὸς, Ἄριος ποταμὸς.

S tem smo po Skilaksu našeli primorske narode ob istočni obali Azovskega in Črnega morja kakor so sedeli v VI. in V. stoletju pred Kr. Črnomorsko istočno obrežje od izliva reke Kubana pa do reke Fazis v Kolhidi je bilo razdeljeno med deset naštetih narodov, od katerih so bili najsevernejši Sindi na Tamanskem polotoku v delti reke Kubana, najjužnejši pa Kolhijci. Sindov so se držali na južni strani Cerkesi in če pravi Helanikus, da so Harimati stanovali iznad njih, potem jim moramo odrediti mesto med Sindi in Čerkesi ali pa vzhodno od Sindov in severovzhodno od Čerkesov. To pa znači postaviti domovino Harimatov na dolnji Kuban ali pa v predel izmed poslednjega odrastka Kavkaza na severozapadu (Corax) in doljnega Kubana. Nekako do sličnega zaključka je prišel tudi C. Müller pri tolmačenju Palaifatos, kakor smo zgoraj navedli. Ker smo pa pri neki drugi priliki pokazali,¹⁰ da so najkeseje v času Plinija sedeli Srbi na srednjem in deloma na dolnjem toku Kubana, znači da so utegnili biti prvobitni Srbi in Harimati sosedje že v kavkaški pradedovini, kakor so bili pozneje v Polabju (Bela Srbija in Belo Hrvatsko) in danes zopet sede v Iliriku eden pri drugem.

Kot na dlani leži, da bi mogli v Harimatih imeti pred očmi Harvate (Hrvate). Ali če nam glasoslovni zakoni lingvistike ne dopuste prehoda *Harimatov* v *Harivate*, potem nam vsi zgodovinski razlogi teško kaj pomorejo.

Katerega jezika glasoslovne zakone pa naj vzamemo na pomoč? Pri kateri jezikovni rodbini naj iščemo? Gotovo ne pri indoevropski, pa tudi ne pri semitski in tudi ne pri mongolski, ker smo Harimate

¹⁰ N. Županić, Srbi Plinija in Ptolemeja, str. 10, 23.

lokalizovali v Kavkaziji v sosedstvu Čerkesov, ki še danes živijo in spadajo v alarodsko skupino jezikov. Pri predarijevskih prebivalcih Balkanskega polotoka, katere mi imenujemo Pelazge in kateri so spadali v alarodsko narodno rodbino, zapažen je zakon menjavanja:¹¹ $b/p \infty m \infty w$, za kar navedemo nekoliko primerov: *Τιβισκος*: *Τιφηςας*: *Tiviscus*: *Τιμήσας*; *Σαπαική*: *Σαμαική*; *Σαπαῖτοι*: *Σαῖτοι*: *Σάμος*; *Αβυδών*: *Ἀμυδών*; *Βάργος*: *Μάργος*; *Ζαρβα*: *Zervae*: *Ζερμι*; *Δράβεσκος*: *Dravescos*: *Δράμα*; predalb. (pelazg.) *karpē*: *karme* „skala, pečina“; predrom. **balma* „kamen, jama“: ilir.-trač. **balmo* (redupl. **palpan-*) > sl. *balvany* ali *bolvany* „megalit, statua“; ilir.-trač. *βόλωνθος*: predsl. *volъ*. K temu dodajemo še ime naroda Jaksamatov¹² (*Ἰαξαμάται*), ki so istotako kakor Harimati in Srbi stanovali v Azijski Sarmatiji, in sicer od vzhodnega kolena Dona do njegovega izliva v Azovsko morje (Maetotis lacus). V isti obliki navaja ime tega naroda le Ammianus Marcellinus (XXII, 8, 31), drugače se pa omenjajo¹³ varijante: *Ἰξιβάται* (Hekat. frg. 166), *Ἰαξαμάται* (Anom. Peripl. Ponti Euxini), *Ἰαξαβάται* (Steph. Byz.), *Izamatae* (Mela I, 114), *Mazamacae* (Plin. n. h. VI, 21); *Exomatae* (Val. Flacc. Argon., VI, 146), *Ἰξουάται* (Polyaen. strat. VIII), *Nachamateank'* (P. Mos. Chor. Geogr.). Demetrius iz Kalatisa, ki je okolo leta 200. pred Kr. napisal svoje delo o geografiji in etnografiji pontskih dežel, smatra Jaksamate za meotsko pleme. To je toliko verjetnejše, ker je že logograf Hekatej, rojen okolo polovice VI. stoletja pred Kr., pisal, da so bili Iksibati (Jaksamati) pripontski narod v bližini Sindike,¹⁴ kar znači v bližini Tamanskega polotoka, kjer se nahaja Kimerijski Bospor (danes morski preliv Kerč) in tudi delta reke Kubana. Torej niso bili daleč od njih ni Harimati, s katerimi so mogli biti etnički sorodni. Vse pa kaže na to, da so se Jaksamati, pa verjetno tudi njihovi sosedi, sčasoma pomikali proti severu, proti ustju Tanaisa (Dona), kjer jih nahajata P. Mela in Ptolemej. K. Müllenhof misli, da so Jaksamati pozneje na zapadu nastopili pod imenom Jazigov. Tudi iz pisave tega narodnega imena pri raznih avtorjih in v raznih stoletjih antičnega veka je razvidno, da se je *m* spreminjal v *β*

¹¹ K. Oštir, *Illyro-Thrakisches*. (Архив за арбанаску старину, језик и етнологију. Књига I, sv. 1—2, str. 102—105.) Beograd 1923.

¹² CL. PTOLEMAEI, *Geographiae lib. V, 8, 12*: *εἶτα ἐπὶ μὲν τοὺς Ἰαξαμάτας Σιρακηνοί, μεταξὺ δὲ τῆς Μαυώτιδος Ἰλμυνης καὶ τῶν Ἰπικίων ὄρεων μετὰ τοὺς Σιρακηνοὺς Ψήσσιοι*, (edidit C. Müllerus, Parisiis MDCCCLCI).

¹³ Pauly-Wissowa, *Real-Enzyklopädie der klassischen Altertumswissenschaft*, Bd. IX, 1179—1180. Stuttgart 1916.

¹⁴ HECATAEI FRAGMENTA, 166. (Fragmenta historicorum graecorum. Ed. C. et Theod. Mülleri. I, pag. 11): *Ἰξιβάται, ἔθνος πρὸς τῷ Πόντῳ προσεχὲς τῇ Σινδικῇ*.

($m \infty \beta$), kar tudi potrjuje zgoraj navedeni zakon stare alarodske lingvistike.

Če torej uporabimo zakon o prehodu m v β v našem slučaju, t. j. pri narodnem imenu Harimatov, potem dobimo: *Χαριμάται*: *Χαριβάται* \triangleright slov. *Χρῶσαιῶς*.

Ker je toraj po jezikovnih zakonih stare alarodske lingvistike teoretično dopuščeno čitati *Χαριβάται* mesto *Χαριμάται*, ker dalje prikazujejo zgodovinski viri na dolnji Kuban in najzapadnejše odrastke Kavkaza kot domovino Harimatov in ker pridejo na ta način Harimati v sosedstvo Srbov in Čerkesov, je zelo verjetno, da pomenijo Harimati prvobitne Hrvate. Ta verjetnost se še stopnjuje s tem, da nahajanje rodbinskih imen *Χοροβάθος* in *Χοροάθος* v helenski koloniji Tanaisu (danes Azov) predpostavlja tudi narod Hrvatov nekje v oglu izmed vzhodne obalne črte Azovskega morja in severozapadnega grebena Kavkaza, tam kjer smo odredili mesta¹⁵ prvobitnim Srbom, Čehom in Antom. Prirodno se nam zdi tam iskati tudi Hrvate.

Les Charimates.

Étude du problème des Croates primitifs.

Par suite du rapport des écrivains grecs Helanikus et Palai-phatus, disant que les charimates étaient une nation habitant au Pont-Euxin au-dessus des Circassiens (*Κιρκηταίων δ' ἔνω*), l'auteur détermine leur siège entre le Kuban inférieur et les prolongements les plus occidentaux du Caucase. Puisque dans les anciennes langues du groupe alarodique, auquel appartiennent les Circassiens et leurs voisins, m change en β ($b/p \infty m \infty w$), on obtient facilement de *Χαριμάται* la forme *Χαριβάται*, et quand les *Χαριβάται* sont venus parmi les Slaves, *Χαριβάται* \triangleright *Хрѣватъ*. Nous avons assez d'exemples pour cette transition $m \triangleright \beta$: *Τιβισκος*: *Τιwiseos*: *Τιμησας*; *Σαπατοι*: *Σαῖοι*: *Σάμος*; *Ἄβυδών*: *Ἀμβδών*; *Βάργος*: *Ἡάργος*. *Αράβεσκος*: *Dravescos*: *Drama*; *Ἰαξαμάται*: *Ἰαξαβάται*: *Ἰξιβαται* etc.

Puisque Pline mentionne les Serbes primitifs sur la rive orientale de la mer d'Azof, et que le nom *Χοροβάθος* se trouve dans des inscriptions sur pierre au 2e et 3e siècle après J.-Chr., il se peut que sous le nom *Χαριμάται* se cachent les Croates primitifs d'origine alarodique.

¹⁵ N. Županić, Srbi Plinija in Ptolemeja, str. 10, 23. — Idem, Prvi pojav Antov v zgodovini. (Ljubljanski Zvon 1926, str. 49—52.)